

Основи медіаграмотності (пропедевтичний курс). Навчальна програма для учнів 8 (9) класів

Автори програми:

Оксана Волошенюк – науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України, менеджер медіаосвітніх програм Академії української преси.

Олександр Мокрогуз – к.п.н., доцент, завідувач кафедри суспільних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

Павло Коваленко, вчитель медіакультури КЗ "Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів "Січковий Колегіум"

Актуальність та основоположні засади курсу

Розвиток мас-медіа обумовлює утворення нових форм життєдіяльності людини, новий досвід спілкування і співіснування.

Розвиток сучасних медіа, широке упровадження інтерактивних систем комунікації спричинює зміни у ставленні учнів до оточуючого світу і потребує їх цілеспрямованої підготовки до вмілього і безпечного користування інформаційно-комунікаційними технологіями та системами мас-медіа, що пояснює гостру необхідність у розвитку медіаосвіти, адже учень школи не завжди готовий аналізувати вплив медіа і маніпулятивні її можливості.

Медіаосвіта (англ. media education від лат. media) – напрям у педагогіці, спрямований на вивчення закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео, інтернет-медіа тощо).

Медіаосвіта в сучасному світі розглядається як процес розвитку особистості на матеріалі і за допомогою засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехніки.

Базовими цілями медіаосвіти стають розвиток комунікативних здібностей учнів; формування критичного мислення; навчання сприйманню інформації, перекодуванню візуального образу у вербальну знакову систему; оцінювання якості інформації, вироблення вмінь вибирати при «споживанні» інформації з мас-медіа; підвищення загальнокультурного рівня особистості.

Таким чином, сучасний учень має орієнтуватися в сьогоденному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати медіа повідомлення, розшифровувати та використовувати закодовану в медіа повідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, розрізняти та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності, самостійно створювати медіаповідомлення в галузі професійної діяльності. Медіаосвіта має стати фундаментальною складовою інформаційної безпеки країни, життєво необхідною навичкою, відігравати стратегічну роль у вихованні патріотизму молоді, формуванні української ідентичності.

Медіаграмотність допомагає учню активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, інтернету, допомагає йому краще зрозуміти мову екранних мистецтв.

Актуальність даного курсу визначається нагальною необхідністю вивчення учнями видів медіа, що в майбутньому стане основою для набуття ними теоретичних уявлень про медіаосвіту як про ефективний засіб розвитку творчої, самостійно і критично мислячої особистості в умовах інтенсивного збільшення інформаційного потоку. Водночас, даний курс сприятиме становленню системи медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати учнів до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у них медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей.

Мета курсу «Основи медіаграмотності» для 8-9 класу

Курс у восьмому класі є пропедевтичним і дає учням початкові знання щодо основних понять, аналізу видів медіа і конкретних медіатекстів.

Мета курсу – формування теоретичної бази знань учнів з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності учнів та їхньому міжособовому спілкуванні; навчання сприйняттю і переробці інформації, переданої каналами мас-медіа (в широкому тлумаченні), розвиток критичного мислення, умінь розуміти прихований зміст того чи іншого повідомлення, протистояти маніпулюванню свідомістю та пропаганді з боку мас-медіа; включення позашкільної інформації в контекст загальної базової освіти, в систему предметних знань і умінь; формування вмінь знаходити, готувати, передавати і приймати інформацію, в тому числі, з використанням різних медіаресурсів.

В рамках курсу школярі опанують аналіз медіатекстів, навчаться критично сприймати медіاپовідомлення, оволодіють методами і прийомами психологічного захисту від непотрібної інформації, безпечної поведінки в медійному просторі, навичками організації особистісного медійного простору (в тому числі й творчими); розвиватимуть мотивацію щодо формування індивідуальної медіаграмотності.

Результатом виконання програми мають стати наступні **знання і вміння**:

- 1) добирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проектів;
- 2) оцінювати мову медіатекстів, визначати їх форми, жанри і категорії;
- 3) вміти декодувати, ідентифікувати й обговорювати аудіовізуальні тексти, у тому числі, пов'язані з мовою медіа (ракурс, план, колір, звук тощо);
- 4) вміти описувати головні функції тих чи інших творців медіатекстів і людей, пов'язаних з їх поширенням;

- 5) вміти ставити запитання з приводу головної думки медіатексту, виражати думки з приводу його змісту (точність, доречність, упередженість тощо) і форми;
- 6) порівнювати власний досвід з аналогічним досвідом у сфері медіа всередині своєї вікової групи;
- 7) розуміти специфіку жанру й виду медіатексту;
- 8) обирати шляхи представлення матеріалу в медіатексті;
- 9) аналізувати вплив реклами;
- 10) визначати різниці між реальною подією та її відображенням у медіатексті;
- 11) вміти порівнювати власну думку з думкою інших учнів, виражати свої думки;
- 12) використовувати медіатекст для дослідження людських відносин, нових ідей, своєї та чужої культури («діалог культур»);
- 13) оцінювати ефективність різних елементів, використовуваних у медіатексті;
- 14) обґрунтовувати свій вибір під час дискусії про медіапродукцію;
- 15) уважно та критично «читати» медіатексти;
- 16) відбирати медіатексти відповідно до розважального чи інформаційного аспекту змісту;
- 17) аналізувати вплив медіа на професійний розвиток і дозвілля людей.

Програма з медіаосвіти для 8 класу містить **вимоги** які базуються на вимогах «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні»:

- 1) програма психологічно обґрунтована, тобто відповідає віковим особливостям навчання підлітків;
- 2) програмою закладає типи занять, які базуються на інноваційних підходах в освіті: демократичні засади спілкування педагогів та учнів, інтерактивні методи навчання, групові форми організації самого процесу навчання тощо;
- 3) в програмі інтегруються медіаосвітні елементи з різних предметів, вивчених учнями на період навчання у 8 класі.

У програмі простежується поетапність медіаосвіти: навчання сприймати інформації з екрану, навчання оцінювати якість інформації, формування критичного мислення учня, навчання емоційного сприйняття творів сучасної медіакультури, розкриття технології створення й інтерпретації інформації, творчість за допомогою нових медіа.

Структура програми й організація навчання

Програма складається з таких частин:

- 1) пояснювальна записка;
- 2) зміст тем з погодинним розподілом часу на кожен і переліком знань, вмінь;
- 3) критерії оцінювання набутих знань, вмінь;
- 4) переліком основних термінів;
- 5) перелік рекомендованих інтернет-ресурсів;
- 6) рекомендована література.

Зміст навчального матеріалу курсу, поданий у програмі, побудований з використанням інноваційної педагогіки, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага, творче співробітництво, і зумовлює використання особистісного діалогу як домінуючої форми навчального спілкування, спонукає до обміну думками,

вражень, моделювання життєвих ситуацій, включає спеціально структуровані ситуації вибору, авансування успіху, самоаналізу, самооцінки, самопізнання. Викладання курсу базується на теоретичних та методологічних засадах педагогіки співробітництва, що передбачає створення демократичної атмосфери на уроках, суб'єкт-суб'єктні відносини між учнями та вчителем, особистісно-орієнтований підхід. Принципово важливою є орієнтація на розвиток творчості, творчої активності, творчого мислення, здібності до адекватної діяльності в нових умовах.

Загальні принципи, на яких побудовані заняття:

- *принцип посиленої рухової активності* – на медіаосвітніх заняттях передбачати чергування моторики різного рівня, зокрема пересування дітей в межах класу (обмін місця знаходження підгруп, перехід з групи в групу і т. ін.), переміщення предметів, а також вихід на природу і різні цікаві місця поселень для розуміння особливостей їх медійного відображення, використання фізичних здібностей для отримання ракурсів, репортажів про спортивні події тощо (з урахуванням техніки безпеки), дрібної моторики, наприклад, при виготовленні пластилінових зразків для анімації;

- *принцип ресурсної передання знань* – активізувати знання, які дитина має (отримала із неформальної стихійної медіаосвіти) через організацію спільної дії дітей; педагог визначає неповноту (дефіцит) знань, бачить помилки і визначає напрям розвитку, відповідно активізує потребу в знанні (створює виклик, який мотивує дітей); спираючись на відому дітям інформацію, додає потрібну їм для виконання практичних дій, але ще невідому інформацію;

- *принцип комунікативної пропедевтики* – на медіаосвітніх заняттях учні включаються в конструктивне спілкування. Живе неформалізоване спілкування може загострювати приховані конфліктні стосунки між окремими учнями або підгрупами, що пов'язано з їхніми різними медіауподобаннями. Програми мають спрямовуватись на отримання дітьми спільного досвіду командної роботи, що дає можливість об'єднати різні здібності дітей, враховуючи існуючі стосунки. Так, наприклад, використовувати в якості мотивуючого виклику порівняння учнів між собою прийнятно за умови системної профілактики булінгу (що гарантує відсутність знущань групи над інаковими дітьми, загострення цькування тощо);

- *принцип гнучкого і розмаїтого змістового наповнення занять* – гнучке пристосування до потреб учнів, їх захоплень, моди, актуальної медіаситуації. Створення можливості учням вільно обговорити свої медіапрактики між собою і з дорослим (демонстрація конструктивних способів комунікації);

- *принцип циклічності програм і врахування сенситивних періодів* – підбір медіаматеріалу для занять визначається віковими особливостями учнів, що робить їх особливо чутливими до певної тематики. У сенситивний період необхідні для формування медіаграмотності психічні новоутворення формуються легше (з меншою кількістю зусиль), ніж до або після цього вікового періоду.

Програма цього курсу, враховуючи вікові особливості взаємодії дітей з медіа, пропедевтична і тому націлена передусім на початкові знання, елементарні уявлення та найпростіші вміння для подальшого поглиблення медіаосвіти у наступних класах.

У процесі викладання курсу «Основ медіаграмотності» для вироблення практичних навичок доцільно застосовувати різноманітні методи та форми, що відповідають принципам та особливостям цього курсу. Враховуючи, що однією з таких особливостей є засвоєння навчального матеріалу шляхом практичної діяльності учнів, необхідно широко використовувати розвиваючі, інтерактивні методи, надаючи їм перевагу над репродуктивними. Це передбачає поєднання індивідуальних, групових та фронтальних форм роботи, застосування як ефективних традиційних, так і інноваційних, зокрема інтерактивних, методів навчання. По завершенню занять учні будуть не тільки володіти запасом знань з основних понять видів, жанрів медіа, але і вміти використовувати ці знання на практиці.

Навчальний матеріал курсу розподілений на теми, для кожної з яких визначені орієнтовні часові межі. Структурним складником програми стають **практичні заняття**, якими завершується майже кожна тема. На кожне таке заняття виділено окрему годину. Кожне із запропонованих практичних занять має тему і несе велике змістове навантаження згідно із місцем заняття у контексті певної теми. Практичне заняття передбачає здебільшого самостійну роботу учнів над певним аспектом змісту теми, використовуючи різноманітні джерела знань. Під час практичного заняття вчитель виконує роль консультанта в процесі самостійної роботи учнів, надаючи їм необхідну допомогу.

Під час оцінювання навчальних досягнень з основ медіаграмотності враховується:

- 1) рівень оволодіння теоретичними знаннями;
- 2) рівень оволодіння практичними вміннями та навичками.

Застосування на практиці критеріїв навчальних досягнень учнів потребує обов'язкового врахування їх вікових особливостей.

Компетентнісний потенціал курсу (за ключовими компетентностями)

Компоненти	Ключові компетентності	№ з/п
<p>Уміння: доступно і переконливо висловлювати власні думки, переконання, погляди, використовувати мовні можливості під час засвоєння; декодувати мовні засоби впливу, володіти техніками переконання; дискутувати; усвідомлювати джерела інформації, створювати українською мовою медіатексти.</p> <p>Ставлення: повага до української як державної і рідної (у разі відмінності) мови, розуміння цінності кожної мови; визнання плюралізму думок.</p>	Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами	1
<p>Уміння: читати, розуміти, медіатексти іноземною мовою; створювати медіатексти іноземними мовами; комунікувати з однолітками з інших країн.</p> <p>Ставлення: зацікавлення медіа повідомленнями українських та іноземних мас-медіа України, Європи і світу.</p>	Спілкування іноземними мовами	2
<p>Уміння: критично аналізувати цифрові данні (графікою, статистикою), якими оперують в медіаповідомленнях перетворювати</p>	Математична компетентність	3

<p>інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); використовувати статистичні матеріали у формуванні медіаграмотності учнів, створювати інфографіку.</p> <p>Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні сучасних проблем і задач</p>		
<p>Уміння: збирати данні, спостерігати та наводити докази на підтримку висновків, вміння оцінити вірогідність джерел, авторитетність фахівців та інституцій звідки вони походять, здатність висловлювати аргументи засновуючись на доказах.</p> <p>Ставлення: готовність до розв'язання проблем, пов'язаних зі станом довкіллям та сталим розвитком за допомогою медіа.</p>	<p>Основні компетентності у природничих науках і технологіях</p>	4
<p>Уміння: критично та усвідомлено використовувати цифрові технології для пошуку, нагромадження, перевірки і впорядкування інформації; спільно працювати он-лайн у медіапроектах; створювати медіа тексти та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією під час аналізу медійних повідомлень виявляти джерела та авторів інформації, робити коректні посилання.</p> <p>Ставлення: повага та дотримання авторського права; етична поведінка, заснована на усвідомленні рівності всіх членів суспільства, включаючи меншини і незалежно від гендеру.</p>	<p>Інформаційно-цифрова компетентність</p>	5
<p>Уміння: критично керувати інформаційними потоками, самостійно визначити мету навчання та критично добирати ресурси для набуття нових нових компетентностей.</p> <p>Ставлення: відкритість до самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими, готовність до інновацій.</p>	<p>Уміння вчитися впродовж життя</p>	6
<p>Уміння: оцінити переваги та ризики різних видів діяльності; комунікувати і приймати рішення на основі оцінки надійності і достовірності інформації.</p> <p>Ставлення: відповідальність за прийняття рішень, ціннісне ставлення до медіаінформації</p>	<p>Ініціативність і підприємливість</p>	7
<p>Уміння: критично аналізувати медіа повідомлення, зокрема з точки зору мети звернення до певної аудиторії.</p> <p>Ставлення: визнання демократичних цінностей, права людини мати власну позиції і погляди, право на їх висловлювання за посередництва медіа відповідальність за створені і поширені медіаповідомлення, активна громадянська позиція; визнання та пошанування свобод (волевиявлення, свободи слова і мас-медіа).</p>	<p>Соціальна та громадянська компетентності</p>	8
<p>Уміння: аналізувати та декодувати медіатексти різних форм і жанрів, розвивати власну ідентичність у сучасному медіасвіті; створювати медіа повідомлення різних видів та жанрів.</p> <p>Ставлення: визнання цінності медіакультурного багатоманіття; відкритість до переконань та світогляду інших людей, повага і толерантність.</p>	<p>Обізнаність та самовираження у сфері культури</p>	9
<p>Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних медіа; надавати допомогу тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту й безпеки людини і суспільства; вести активний спосіб життя.</p> <p>Ставлення: екологічно раціональна поведінка, відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.</p>	<p>Екологічна грамотність і здорове життя</p>	10

Кількість годин	ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО – ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ / УЧЕНИЦЬ
1	<p>Введення до курсу. Місце медіа та інформації у сучасному світі. Масмедіа, комунікація, журналістика, медіатекст. Поняття «медіаосвіти» і «медіаграмотності».</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> Знає визначення понять «медіа», «медіатекст», «комунікація», «інформація», «журналістика»; Розуміє необхідність медіаграмотності у сучасному світі. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> Визначає роль інформації та мас-медіа у сучасному світі; завдання медіаграмотності. <p>Установки і цінності:</p> <p>Визнає можливості медіа, які доносять до різних аудиторій голос особистості та різних групи, надають змогу висловити широкий спектр точок зору і думок;</p> <p>Заохочує і поважає різні погляди і позиції висловлені в медіа текстах.</p>
3	<p>Тема 1. Різновиди та історичний розвиток медіа</p> <p>Преса, фото, реклама. Радіо, кіно, телебачення. Інтернет, мобільний зв'язок. Свобода мас-медіа як важливий показник демократичності суспільства.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> характеризує історичний та описує хронологічний аспект розвитку медіа; Знає різновиди медіа; Розуміє і пояснює зміст понять і термінів теми <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> Відрізняє види медіа за їх ознаками Пояснює специфіку жанру й виду медіатексту Характеризує етапи розвитку мас-медіа <p>пояснює вплив медіа на професійний розвиток і дозвілля людей</p> <p>Установки і цінності:</p> <p>обстоює цінність свободи слова – фундаментальну цінність демократичного суспільства;</p> <p>Усвідомлює необхідність свободи медіа для розвитку демократичного суспільства;</p> <p>Усвідомлює, що різні люди інтерпретують медіаповідомлення по-різному у відповідності до власної системи цінностей.</p>
3	<p>Тема 2. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа</p> <p>Об'єктивність медіа. Факт та судження. Замовні матеріали («джинса»). Цензура. Журналістські стандарти. Інформаційна війна та пропаганда у медіапросторі. Типи та методи пропаганди. «Мова ненависті». Маніпуляції в медіа та пропаганда. Фейк як один з механізмів інформаційної маніпуляції.</p> <p><i>Практична робота «Виявлення маніпуляції і</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> Розуміє і пояснює я поняття «фейк», «маніпуляція», замовні матеріали «джинса». «цензура», «пропаганда». «інформаційна війна», «мова ненависті»; Знає базові журналістські стандарти; Розуміє характер і виклики сучасної інформаційної війни; Характеризує що таке достовірність інформації в мас-медіа, джерела інформації; Описує основні маркери пропаганди.

	<p><i>фейків у засобах сучасних медіа».</i></p>	<p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відрізняє факт від судження; • Наводить приклади пропаганди ; • Виявляє маніпуляції, пропаганду і фейки в медіатексті; • Перевіряє достовірність джерел інформації; Вміє добирати і користуватись альтернативними джерелами інформації. <p>Установки і цінності: Обстоює значення якісної журналістики як контролера влади; Усвідомлює необхідність критичного підходу до медіаповідомлень; Усвідомлює відповідальність за створення та поширення медіаповідомлень.</p>
<p>3</p>	<p>Тема 3. Друковані медіа Поняття «преса» Жанрова палітра у пресі: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри. Структура сучасної газети. Маніпулятивні можливості преси. Медіарепрезентація.</p> <p><i>Практична робота «Аналіз газет за жанровим наповненням» (1 год.)</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розуміє і пояснює групи жанрів друкованих медіа; • Знає перелік професій, пов'язаних зі пресою і розуміє їх функціональні обов'язки; • Називає складові частини і структуру газети; • Розуміє і пояснює зміст поняття «медіарепрезентація». <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналізує маніпулятивні можливості друкованих медіа; • Наводить приклади маніпуляцій медіа зі сторінок друкованих видань; <ul style="list-style-type: none"> • Володіє базовими технологіями запобігання впливу маніпулятивних технологій; • Застосовує набуті знання у практичній діяльності. <p>Установки і цінності: усвідомлює пріоритетність соціально-відповідальної якісної преси, підзвітної аудиторії.</p>
<p>7</p>	<p>Тема 4. Кіно і телебачення Фотографія як переддень кіно. Історія розвитку кіно. Види та жанри кінопродукції. Мова кіно. Анімація як особливий вид кіно. Професії пов'язані з кінематографом. Видатні режисери сучасності: Україна, світ. Склад знімальної групи. Основні етапи створення фільму Сучасні телевізійні жанри. Новини на телебаченні. Професії, пов'язані з телебаченням: журналіст, оператор, режисер.</p> <p><i>Практична робота «Написання літературного сценарію» (1 год.)</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знає основні види і жанри кінофільмів та програм телебачення; • Знає основні професії, задіяні у сфері кіновиробництва та телебачення; • Розуміє, пояснює і використовує поняття мови кіно: кадр, ракурс, план тощо; • Розуміє основні виразні засоби кіно; • Знає основних режисерів України та світу та їх фільми; • характеризує різницю між літературним та режисерським сценарієм; • описує процес створення та основні пункти сценарію та процес виробництва кіно та

	<p><i>Практична робота «Створення презентації про улюблений фільм» (1 год.).</i></p>	<p>телепродукції;</p> <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ідентифікує процес створення різноманітні жанри кіно- та телепродукції ; • Характеризує специфіку кіно- і телепродукції; • Визначає і обговорює «мову» медіатекстів пов'язаних із екранною мовою (ракурс, план, колір, звук тощо); • Демонструє навички побудови і написання сюжету; • Аналізує кілька сюжетних ліній; • Застосовує набуті знання у практичній діяльності. <p>Установки і цінності:</p> <p>Позиціонує національний кінематограф як самостійне соціокультурне явище;</p> <p>Усвідомлює, що кіномистецтво є складова художньої культури, яка має величезний гуманістичний потенціал</p>
<p>5</p>	<p>Тема 5. Інтернет і мобільний контент</p> <p>Засоби комунікації у мережі Інтернет: соціальні мережі, форуми, чати. Історія, вплив, аналіз позитивних та негативних факторів використання.</p> <p>Поняття блогу та блогової журналістики (публіцистики). Онлайн-журналістика.</p> <p>Безпека та етика поведінки у мережі Інтернет. Специфічна мова інтернет-середовища.</p> <p><i>Практична робота «Новітній мультимедійний засіб інтернет: за і проти (пошук та представлення аргументів)» (1 год.).</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розуміє і пояснює поняття «соціальна мережа», «чат», «форум», «блог», «кіберпростір», «кібербезпека»; • Знає основні етапи розвитку Інтернету; • Наводить позитивні і негативні фактори активного використання мережі; • Називає види блогової журналістики; • Називає основні правил;a безпечного використання Інтернету <ul style="list-style-type: none"> • Характеризує ризики, пов'язані з онлайн контентом. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Добирає інформацію у мережі інтернет; • Опрацьовує результати обробки пошукових запитів; • Користується програмним забезпеченням для роботи в Інтернеті; • Запобігає маніпулятивним можливостям віртуального світу; • Аналізує взаємозв'язок використання Інтернету та ризиків і порушень психофізіологічного здоров'я; • Використовує набуті знання для практичної діяльності. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлює цінність чужих конфіденційних даних; демонструє відповідальність за створені і поширені власні медіаповідомлення.

3	<p>Тема 6. Реклама Історія та роль реклами у сучасному суспільстві. Види та форми реклами. Специфічні види реклами. Психологічні маніпуляції у рекламних зразках.</p> <p><i>Практична робота «Створення власного рекламного продукту» (1 год.).</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розуміє і пояснює поняття «реклама»; • Знає історію, види та форми реклами; • Розуміє особливості рекламного медіа тексту. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначає «мову» реклами; • Аналізує вплив реклами на аудиторію та її маніпулятивні можливості; • Формулює власне ставлення до реклами; • Наводить приклади спроб маніпуляції свідомості у рекламних меседжах; • Використовує набуті знання для практичної діяльності. <p>Установки і цінності: Поділяє переконання, що реклама не повинна підривати суспільні цінності, як то: провокувати акти насильства, підтримувати дискримінацію за расовою, релігійною або статевою ознакою тощо.</p>
3	<p>Тема 7. Радіо і музика Історія радіо. Радіо як мас-медіа. Формати радіо. Основні формати радіо в Україні. Он-лайн радіо. Відеокліп як засіб візуалізації музичного твору.</p> <p><i>Практична робота «Яку музику слухають сучасні підлітки» (або «Вплив музики на психічний та емоційний стан людини»). Створення анкети і проведення опитування в школі. (1 год.)</i></p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знає історію розвитку радіо; • Називає основні формати радіомовлення <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розуміє поняття пасивності сприйняття радіо; • Знає визначення терміну «відеокліп» та основні різновиди відеокліпів; • Уявляє різницю між аудіо та аудіовізуальним сприйняттям музичного твору; • Розуміє аспект впливу музичних складових (тексту, музики, голосу тощо) на емоційний стан людини. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Класифікує формати радіо; • Характеризує психоемоційний вплив музичних творів; • Аналізує «мову» музичного медіатексту; • Критично декодує рекламні тексти; • Використовує набуті знання для практичної діяльності. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлює, що радіо – один з видів мас-медіа, де переважають музичні медіа тексти та, що в країні розвиваються види розмовного радіо, які надають збалансовану картину різноманітних подій, в протизвагу провідним телеканалам.
3	<p>Тема 8. Комп'ютерні та відеоігри. Історія створення. Комп'ютерні і відеоігри як окремий вид мистецтва, як нове медіасередовище. Класифікація і жанри комп'ютерних і відеоігор. Драматургія відеоігр. Online-ігри. Комп'ютерна</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знає історію створення відеоігор; • Класифікує комп'ютерні та відеоігри; • Називає ознаки комп'ютерної залежності. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наводить приклади жанрів комп'ютерних та

	<p>залежність.</p> <p><i>Практична робота «Презентація улюбленої комп'ютерної гри: плюси і мінуси» (1 год.).</i></p>	<p>відеоігр;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Характеризує вплив ігрової комп'ютерної залежності на психофізіологічний стан людини; • Розрізняє позитивні і негативні риси комп'ютерних та відеоігр; • Використовує набуті знання для створення презентації. <p>Установки і цінності: усвідомлює необхідності саморегулювання під час використання комп'ютерних та відеоігр.</p>
<p>3</p>	<p>Тема 9. Аналіз медіатексту Критичний аналіз медіа текстів – основа медіаграмотності. Складові аналізу медіатексту: «категорія», «агентство», «технології», «мова», «аудиторія», «репрезентація».</p> <p><i>Практична робота «Створення плану аналізу медіа тексту та аналіз медіа тексту за вибором» (1 год.)</i></p>	<p>Знання і розуміння: Розуміє і пояснює терміни «категорія», «агентство», «технології», «мова», «аудиторія», «репрезентація».</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розуміє і пояснює алгоритм аналізу медіа текст; • Розрізняє критерії, за якими можна робити власні висновки. <p>Вміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вміє критично декодувати медіа тексти. • Ставить запитання про різні аспекти медіатексту. • Висловлює свої думки, порівнює власну думку з думкою інших учнів, обґрунтовує свою думку під час дискусії. • Використовує набуті знання для практичної діяльності. <p>Установки і цінності: Усвідомлює, що критичний підхід до інформації що поширюється мас-медіа є протидією маніпуляціям, визнає, що правда і об'єктивність є базовими елементами формування суспільної думки.</p>
<p>1</p>	<p>Узагальнення до курсу. Тематичне оцінювання</p>	

<i>Рівні навчальних досягнень</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів</i>
I. Початковий	1	Учень (учениця) розрізняє види медіа, може назвати 1-2 їх види, співвіднести поняття з його визначенням, відповідає на запитання уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру, виконує окремі навчальні дії без усвідомлення мети роботи (за зразком, за детальною інструкцією).
	2	Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”), має загальне уявлення про медіапроцеси, поняття і терміни медіа, відповідає на елементарні запитання короткими репліками, виявляє здатність до елементарного викладу думки.
	3	Учень може двома – трьома простими реченнями розповісти про медіапроцеси, пояснити різницю між основними термінами і поняттями, утруднюється аргументувати, робити висновки, узагальнення, вибірково реагує на пізнавальний матеріал, вміє робити найпростіші функції з фото та відеотехнікою.
II. Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя може репродуктивно відтворити (у межах чотирьох – шести простих речень) основний навчальний матеріал теми, може повторити за зразком певну операцію, дію, може діяти відповідно до детальної інструкції, з допомогою вчителя дати визначення поняття, утруднюється встановити зв'язки й залежності між явищами і процесами, пов'язаними з медіа, розуміє як використовувати на практиці техніку, розуміється на її основних складниках та функціях.
	5	Учень може з допомогою вчителя, відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на його запитання, з допомогою вчителя визначає одну-дві окремі ознаки понять, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, утруднюється в оціночних судженнях, висловленні власної думки, має навички виконання елементарних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення.
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, пояснює основні поняття, розуміє їх, може самостійно розкрити їх сутність, відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена, вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, утруднюється робити узагальнюючі висновки на основі засвоєної конкретної інформації, з допомогою вчителя може аналізувати, порівнювати, робити висновки, висловлювати оціночні судження, має навички виконання основних дій за допомогою техніки та програмного забезпечення.

<i>Рівні навчальних досягнень</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів</i>
III. Достатній	7	Учень (учениця) у цілому послідовно і логічно самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, виокремлює окремі ознаки явищ та процесів медіа, володіє теоретичним рівнем знань, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, застосовуючи мінімальну термінологію, може дати визначення понять, здійснює аналіз за простим планом, практично використовує фото та відеотехніку, з допомогою вчителя використовує методи пошуку у мережі, розуміє яким має бути фінальний результат проекту.
	8	Учень (учениця) має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, намагається аналізувати, порівнювати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між медіаявищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність, відповідає логічно, хоч і має неточності, виявляє інтерес, ініціює різноманітні проекти, але не завжди активний у їх завершенні, вміє знаходити в Інтернеті необхідну аудіо- та відеоінформацію, а також використовує програми для її відтворення, володіє навичками створення презентації і монтажу.
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, знаходить і виправляє допущені помилки, може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.
IV. Високий	10	Учень (учениця) має міцні знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення, аргументувати їх, використовуючи різні джерела інформації, виявляє стійкий інтерес до змісту й процесу навчальної діяльності, використовує набуті знання для розв'язання нової навчальної проблеми, рецензує відповіді учнів, самостійно використовує техніку з метою самовдосконалення й отримання навчальної інформації, виконує індивідуальні завдання, працює у команді, активно реалізує творчий потенціал, вільно володіє технікою.

Рівні навчальних досягнень	Бали	<i>Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів</i>
	11	Учень (учениця) на високому рівні володіє узагальненими знаннями в обсязі та в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, уміє аналізувати інформацію, ставити і розв'язувати проблеми, може використовувати інформацію з додаткових джерел, які використовує для постановки й дослідження інших проблем, виявляє сприйнятливості до нових знань, випробовує різні шляхи для досягнення результату, прагне успіху, активно використовує широкий спектр програмного забезпечення, призначеного для роботи з медіа-ресурсами, зокрема вміє користуватися камерами, знає їх основні налаштування, розуміється на програмному забезпеченні.
	12	Учень (учениця) має системні глибокі знання в галузі теорії й практики використання медіа-ресурсів, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення, володіє дієвими знаннями, які охоплюють не лише конкретні факти, але й сутнісні характеристики, взаємозв'язки й залежності між явищами в сфері медіа, самостійно ставить пізнавальну мету, ініціює нові ідеї, які втілює на практиці, вміє створювати проекти за допомогою техніки та програмного забезпечення, в процесі виконання завдань проявляє творчий підхід.

Основні терміни та їх визначення

Аналітичні жанри – жанри у журналістиці, головною відмінністю яких є велика кількість аналітики, порівнянь, вивчення та аналізу системи фактів, ситуацій, узагальнення та висновки. До них відносять коментар, статтю, огляд, рецензію, іноді журналістське розслідування та журналістський експеримент.

Анімація – вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих (графічна анімація), об'ємних (об'ємна анімація) або цифрових (комп'ютерна анімація) об'єктів.

Аудиторія медіа – стійка сукупність людей, об'єднаних спільними інформаційними потребами.

Аудіокнига – художній або пізнавальний твір, зазвичай начитаний людиною (наприклад, професійним актором) або групою людей і записаний на будь-який звуковий носій (компакт-диск, mp3-диск, карту пам'яті тощо).

Блог (англ. blog, від web log – інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, основний вміст якого – це записи, що регулярно додаються (пости), які містять текст, зображення або мультимедіа.

Відеогра – непродуктивна діяльність, мотив якої полягає в самому процесі. Дії гравців координує комп'ютерна програма, яка організує ігровий простір і може виступати в ролі партнера, або встановлювати зв'язок між гравцями.

Відеокліп – відносно короткий за тривалістю відеоролик, який супроводжується музичним фоном, відео до певної музичної композиції, яке допомагає краще проілюструвати пісню.

Джинса – сленг, що означає неправдиву інформацію, подану у вигляді медіатекстів, в яких порушуються стандарти журналістики.

Дизайн – характерні риси оформлення, творча розробка та реалізація естетичної складової будь-якого медіа.

Електронна книга – версія книги в електронному (цифровому) вигляді. Даний термін застосовується як для творів, представлених в цифровій формі, так і у відношенні пристроїв, що використовуються для їх прочитання.

Журналістика – збір, інтерпретація інформації про події, тенденції суспільного життя, подану в різних жанрах і формах, та її розповсюдження серед масової аудиторії.

Знімальна група – тимчасовий виробничо-творчий колектив, який безпосередньо працює над створенням фільму, телепередачі, реклами або серіалу.

Інтернет – всесвітня система взаємополучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів та надають безперервний доступ до інформації, яка міститься у базі даних протоколів.

Інформаційна війна – цілеспрямовані дії з метою завдання шкоди медіапростору супротивника, поширення пропаганди або дезінформації.

Інформаційні жанри – жанри у журналістиці, які відрізняються оперативністю та інформативністю. На відміну від інших жанрів журналістики вимагають більше фактажу та меншого «аналітичного осмислення» журналістом. До них відносять новину, замітку, звіт, репортаж, інтерв'ю.

Інформація – це будь-які нові знання, які отримує споживач за допомогою різноманітних каналів (зорові, слухові тощо) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей.

Кібербезпека – процес застосування заходів безпеки з метою забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності даних у кіберпросторі.

Кіберпростір – інтерактивне інформаційне середовище, яке функціонує за допомогою комп'ютерних систем.

Кінематограф – вид творчої діяльності, що об'єднує роботу над створенням, розповсюдженням, зберіганням та демонстрацією кінофільмів. В деяких випадках може означати сукупність кінофільмів.

Кінопродукція – сукупність кінематографічних творів, призначених для демонстрації глядачам.

Комп'ютерна гра – комп'ютерна програма або частина комп'ютерної програми, що служить для організації ігрового процесу (геймплея), зв'язку з партнерами по грі, або сама виступає в якості партнера.

Комп'ютерна залежність – неможливість людини відмовитись від використання комп'ютера. Як правило це або інтернет-залежність (постійне

використання мережі Інтернет), або ігрова залежність (залежність від комп'ютерних ігор).

Комунікація – це процес передачі інформації, який складає механізм взаємин між людьми. Розрізняють автокомунікацію, міжособистісну, групову та масову комунікацію.

Критичне мислення (бачення, оцінювання) – це психологічний механізм медіаграмотності, здатність до сприймання повідомлень такими, якими вони є, й подальше оцінювання у відповідному середовищі, глибоке й детальне розуміння історичного, економічного та художнього контекстів систем, представлених у повідомленні, здатність уловлювати нюанси в поданні інформації та відмінність від форми подання інших повідомлень на цю тему, здатність зробити висновки про сильні та слабкі сторони повідомлення.

Маніпуляція – спеціальний прийом, що впливає на поведінку індивіда чи групи осіб у суспільстві, змушує його піддаватися впливу.

Медіа (англ. media – засоби, способи) – це канали та інструменти; їх використовують, щоб зберігати, передавати й подавати інформацію або дані. Медіа є синонімом до мас-медіа або новинних медіа, але в ширшому користуванні вони означають єдине середовище; його використовують, щоб передавати будь-які дані в будь-яких цілях.

Медіаосвіта – формування медіаграмотності на матеріалах та за допомогою засобів масової інформації, кінцева мета якої критичне сприйняття медіаповідомлень.

Медіарепрезентація – інтерпретація медіа-каналом певних подій, фактів та явищ.

Меседж – певна інформація, що має обрамлену у тексті, зображенні чи звуці структуру та передається за допомогою медіа-каналів (мас-медіа).

Мобільний зв'язок – електровз'язок із застосуванням радіотехнологій, під час якого кінцеве обладнання хоча б одного із споживачів може вільно переміщатися в межах усіх пунктів закінчення телекомунікаційної мережі, зберігаючи єдиний унікальний ідентифікаційний номер мобільної станції.

Музика – мистецтво поєднання музичних звуків у логічній та гармонійній послідовності, яке впливає у музичний твір.

Онлайн-гра – комп'ютерна гра, що використовує постійне з'єднання з Інтернетом.

Поліграфія – галузь техніки, сукупність технічних засобів для множинного репродукування текстового матеріалу й графічних зображень.

Пропаганда (лат. propropaganda дослівно – «що підлягає поширенню (віра)», від лат. propropago – «поширюю») – форма комунікації, спрямована на поширення фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь певної спільної справи чи громадянської позиції. Пропаганда зазвичай розповсюджується через різні канали інформації, щоб сформувати певний результат суспільної думки.

Преса – друковані засоби масової інформації, які виходять під постійною назвою, мають періодичність виходу та тираж. Можуть відноситись газети, журнали, альманахи, бюлетені, збірки тощо.

Радіо – різновид бездротового зв'язку, при якому у якості носія сигналу виступає радіохвиля, що вільно розповсюджується простором.

Режисер – людина, яка займає керівне місце на знімальному майданчику. Він керує процесом створення фільму, відповідає за художню та сценічну складову стрічки.

Реклама (від лат. *reclamare* – «поновлювати крик, знову кричати, кликати, голосно заперечувати») – спеціальна інформація про осіб чи продукцію, що розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку, або звернення уваги на соціальні проблеми.

Репрезентація – представлення тих чи інших аспектів реальності в певних (тих, а не інших) словах, поняттях чи образах.

Соціальна мережа – платформа, онлайн сервіс або веб-сайт, призначені для побудови, відображення і організації соціальних взаємин, візуалізацією яких є соціальні графи. Характерними особливостями є: повний спектр передачі інформації, створення власного профілю із своїми даними, можливість спілкуватися зі знайомими людьми через мережу Інтернет.

Телебачення – процес створення та поширення телепродукції на різну відстань шляхом передачі антенного, кабельного, супутникового чи цифрового сигналу.

Фейк – умисне викривлення або ж неправильне тлумачення інформації, навмисне поширення неправдивої інформації в медіа.

Форум – веб-сайт, який надає послуги спілкування на певні створенні теми. Тема задається модератором або певним користувачем, а інші користувачі можуть продовжувати її або ні.

Фотографія – зафіксована за допомогою фотокамери у електронному або плівковому вигляді миттєвість життя.

Фотофільм – відеоряд, що складається з фотографій, пов'язаних одна з одною загальною ідеєю та сюжетом. Як правило, супроводжується музикою.

Художньо-публіцистичні жанри – жанри у журналістиці, що поєднують в собі понятійні і образно-виражальні засоби, володіють великою емоційною силою, розкривають типове через індивідуальне. До них відносять фейлетон, нарис, памфлет, карикатуру та комікс. Вважаються найменш поширеними у сучасних ЗМІ.

Чат – засіб обміну повідомленнями у комп'ютерній мережі в режимі реального часу, а також програмне забезпечення, що дозволяє організовувати таке спілкування. Характерною особливістю є те, що комунікація відбувається саме в реальному часі або близька до цього, що відрізняє чат від форумів.

Перелік рекомендованих для курсу онлайн-ресурсів

1. <http://audiokniga.org.ua/> – веб-сайт про аудіокниги та музичну індустрію.
2. <http://comin.kmu.gov.ua/> – Державний комітет телебачення і радіомовлення України;
3. <http://detector.media/> – веб-сайт «Детектор медіа»
4. <http://dir.pro-kino.com/> – каталог кіносайтів;
5. <http://funphoto.ua/> – веб-сайт про фото «funPhoto»;

6. <http://gamau.net/> – український ігровий портал;
7. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> – український лінгвістичний портал «Словники України»;
8. <http://medialiteracy.org.ua/> – сайт для вчителів медіаосвіти
9. <http://myradio.ua/fmradio/> – каталог кращих FM-радіостанцій;
10. <http://osvita.mediasapiens.ua/> – веб-сайт «Медіаграмотність»;
11. <http://pinchukartcentre.org/> – сайт музею сучасного мистецтва «PinchukArtCentre»;
12. <http://playua.in.ua/social/groups/> – сайт присвячений комп'ютерним іграм;
13. <http://prostir.museum/> – портал «Музеї України»;
14. http://sound.nf.ua/kliyantam/stvorennya_audioknygy/ – створення аудіокнижки;
15. <http://sradio.ru/country/%D3%EA%F0%E0%E8%ED%E0/> – перелік FM та Інтернет-радіостанцій України;
16. <http://top.bigmir.net/> – рейтинг веб-сайтів України за версією порталу «Bigmirnet»;
17. <http://top.usoz.ua/> – рейтинг веб-сайтів України;
18. <http://uk.wikipedia.org/> – мережева енциклопедія «Вікіпедія»;
19. <http://www.4uth.gov.ua/> – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва (м. Київ);
20. <http://www.arttutorials.ru/> – веб-сайт з уроками по фотомонтажу;
21. <http://www.aup.com.ua/> – Академія Української Преси;
22. <http://www.aup.com.ua/Game/index.html> – онлайн гра «Медіазнайко»
23. <http://www.aup.com.ua/mediaosv/programa-mediagramotnosti/> – Проект “Не потони в інформаційному дощі”
24. <http://www.bravica.ru/media/music.htm/> – рейтинг кращих музичних сайтів;
25. <http://www.chl.kiev.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей;
26. <http://www.facebook.com/> – соціальна мережа «Facebook»;
27. <http://www.hurtom.com/portal/> – веб-сайт підтримки всього українського;
28. <http://www.idea-ukraine.org/> – проект «Відкритий світ інформаційних технологій»;
29. <http://www.imdb.com/> – веб-сайт «Internet Movie Database»;
30. <http://www.kontorakuka.ru/museums/main.htm?right=http://www.kontorakuka.ru/museums/right.htm/> – веб-сайт «Контора Кука»: Кращі музеї Європи і світу-інформація про історію та колекції;
31. <http://www.livejournal.com/> – сервіс для ведення блогів «LiveJournal»;
32. <http://www.loc.gov/> – веб-сайт Бібліотеки Конгресу США;
33. <http://www.louvre.fr/> – веб-сайт музею Лувр (Франція);
34. <http://www.mediakrytyka.info/> – веб-сайт «Медіакритика»;
35. <http://www.nbu.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (м. Київ);

36. <http://www.nplu.org/> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (м. Київ);
37. http://www.ph4.ru/virtur_virtual-museum.ph4/ – веб-сайт «Віртуальні музеї та галереї світу»;
38. <http://www.photosight.ru/> – веб-сайт про фото «Фото.сайт»;
39. <http://www.proradio.org.ua/> – веб-сайт «ProRadio»;
40. <http://www.simon.ua/saityoreklame,marketinge,pr.htm/> – каталог сайтів про рекламу;
41. <http://www.telekritika.ua/> – медіа-ресурс «Телекритика»;
42. <http://www.twitter.com/> – сервіс мікроблогів «Twitter»;
43. <http://www.ukrpress.com/> – каталог онлайн-версій українських друкованих видань та інших ЗМІ;
44. <http://www.youtube.com/> – відеохостінг «Youtube».
45. <https://hromadskeradio.org>.

Рекомендована література

1. Авторські заняття від медіапедагогів-лідерів: медіаосвітні практики в позакласній роботі учнів 5–7 класів / О. Волошенюк, І. Іванюк, О. Куц, Г. Шевченко; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 50 с.
2. Батьки, діти та медіа: путівник із батьківського посередництва / О. Волошенюк, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 79 с.
3. Берген Рональд. Кино. Путеводитель по жанрам – М.: Кладезь-Букс, 2012. – 160 с.
4. Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини: З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Перекл. з англ. А. Іщенка. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 207 с.
5. Больц Н. Абетка медіа / За загал. ред. В. Ф. Іванов; Переклад з нім. В. Климченка. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. – 177 с.
6. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За загал. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія Української Преси, 2011. – 262 с.
7. Влада і злиденність преси. Ред.-упор. В. Ф. Іванов; Переклад В. Климченка – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. – 186 с.
8. Вступ до новинної грамотності. Навчальна програма з інтегрованого мистецтва слова і журналістики для учнів середньої школи [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/book037/>
9. Геннінг Носке. Журналістика: що треба знати та вміти / Книжка для читання та підручник. Київ: Центр вільної преси, 2017. – 312 с.
10. Гід журналіста. – К., 1998. – 96 с.
11. Грачев Г.В. Личность и общество: информационно-психологическая безопасность и психологическая защита. М.: ПЕРСЭ, 2003.

12. Гергарт Баум. Врятуйте фундаментальні права! Громадянська свобода проти божевілля безпеки / Полемічні нотатки. Київ: Центр вільної преси, 2016. – 190 с.
13. Дворко Н.И. Профессия – режиссер мультимедиа– Спб., 2004. – 160 с.
14. Дискурс українських медій. – К.: Критика, 2010. – 655 с.
15. Довідник. Журналістика та медіа: Енциклопедія / Зігфрід Вайшенберг, Ганс Й. Кляйнштойбер, Бернгард Пьорксен. – К.: ЦВП, АУП. – 529 с.
16. Енциклопедія електронних мас-медіа. У 2 т. Мащенко І.Г. – Запоріжжя: Дике Поле, 2006.
17. Журавлева В. М. 250 советов фотографу, – М. – 1991, 47 с.
18. Збірник статей П'ятої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2017. – 393 с.
19. Иванов В. Ф. Массовая коммуникация: Монография / В.Ф. Иванов. – Киев: Академия Украинской Прессы, Центр Свободной Прессы, 2013. – 902 с.
20. Иванов В., Сердюк В. Журналістська етика: 3-є вид., випр. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 224 с.
21. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод. – Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. – 352 с.
22. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. – К.: Орианы, 2000. – 448 с.
23. Ковтун Ю.М. Курс „Медіаосвіта”. Експериментальний посібник 10 клас.
24. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. (2010 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ispp.org.ua/bibl_2.htm
25. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. (2016 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
26. Лебедев-Любимов А. Н. Психология рекламы. – СПб.: Питер, 2003. – 368 с.
27. Лігачова Н., Черненко С., Иванов В., Дацюк С. Маніпуляції на ТБ. – К.: Телекритика Інтерньюз, 2003. – 190 с. Кулик В.
28. Мастерство продюсера кино и телевидения. – М.: Юнити, 2007. – 864 с.
29. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя. За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. – 201 с.
30. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т, Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. – К. : ЦВП, АУП, 2017 – 196 с.

31. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2016. – 243 с.
32. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.
33. Медіа-культура особистості: соціально-психологічний підхід / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009. – 440 с.
34. Медіаосвіта // Енциклопедія освіти /акад.. пед. наук України; головний ред.. В.Г.Кремень. 0 К.: Юрінком Інтер, 2008. – с. 481- 482.
35. Медіаосвіта та медіа грамотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної Преси, 2014. – 352 с.
36. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
37. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
38. Мокрогуз О.П. Роль мультимедійних засобів у формуванні інформаційної компетентності / О.П.Мокрогуз. – Харків: ВГ «Основа», 2017. – 95 с.
39. Мокрогуз О.П., Коропатник О.П. Медіаосвіта для вчителя суспільних дисциплін / О.П. Мокрогуз, О.П. Коропатник – Х.: Вид.група «Основа», 2015. – 108 с.
40. Мультимедиа в образовании: специализированный учебный курс / Бент Б. Андерсен, Катя Ван Дер Бринк – М.: Дрофа, 2007. – 224 с.
41. Орлов А. Аниматограф и его анима. Психогенные аспекты экранных технологий. – М: ИМПЭТО, 1995. – 384 с.
42. Основи медіаграмотності 8 (9) клас: Навчально-методичний посібник для вчителя. Плани-конспекти уроків / О.В. Волошенюк, Г.А. Дегтярьова, П.О. Коваленко, О.П.Мокрогуз, за ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.
43. Основы драматургии и режиссуры рекламного видео. Творческая мастерская рекламиста. И. Б. Шубина. – М.: ИКЦ Март, 2004. – 320 с.
44. Плахов А. Всего 33. Звезды мировой кинорежиссуры. – Винница: АКВИЛОН, 1999. – 464 стр.
45. Почепцов Г. Від Facebook-у і гламуру до WikiLeaks: медіакомунікації. – К.: Спадщина-інтеграл, 2012. – 464 с.
46. Почепцов Г. Контроль над розумом. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 350 с.

47. Практична медіаграмотність. Посібник для бібліотекарів. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015.
48. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О.В. Волошенюк; За науковою редакцією В.В. Різуна та В.В. Літостанського. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013.
49. Преса попереду! Гід для вчителя зі створення учнівських газет [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/book036/>
50. Пронин А. Как написать хороший сценарий – М.: Азбука-Классика, 2008. – 288 с.
51. Профессия – продюсер кино и телевидения. Практические подходы. – М.: Юнити-Дана, 2010. – 712 с.
52. Публіцистика. Масова комунікація: медіа енциклопедія / За заг. ред. В. Ф. Іванова. – К.: АУП, ЦВП, 2007. – 778 с.
53. Публіцистика. Масова комунікація: Медіа-енциклопедія / за загал. ред. В.Ф.Іванова. – К., 2007. – 780 с.
54. Роллингз Э., Моррис Д. Проектирование и архитектура игр. – Москва: «Вильямс», 2006. – 1040 с.
55. Романовский И.И. Масс-медиа. Словарь терминов и понятий. М.: Изд-во Союза журналистов России, 2004. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Дрофа, 2007. 224 с. : ил.
56. Рус-Моль Ш. Журналістика: Посібник / Пер. з нім. В. Климченко; наук. ред. В. Іванов. – К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. – 343 с.
57. Спичкин А.В. Что такое медиаобразование. Курган: Изд-во Ин-та пов. квалификации и переподготовки кадров работников образования, 1999.
58. Сучасний медіаменеджмент в друкованих ЗМІ: Шляхи роздержавлення української преси / За ред. В. Іванова та Н. Ланге. – К.: ЦВП, АУП, 2008. – 300 с.
59. Тримбач С. Кіно народжене Україною. Альбом антології українського кіно / Сергій Тримбач. – Київ : Самміт-Книга, 2017. – 384 с.
60. Український енциклопедичний кінословник. Т. 1. Основні терміни та поняття / Уклад.: С. Д. Безклубенко; О. Г. Рутковський; Київ. нац. ун-т культури і мистец., Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України. – Вінниця: КНУКІМ, 2006. – 500 с.
61. Федоров А. В. Медиаобразование: история, теория и методика. – Ростов: ЦВВР, 2001. – 708 с. Череповська Н.І. Візуальна медіакультура учнів ЗОШ – Київ, – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, – 2010, – 155 с.
62. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007.
63. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. – 64 с.

64. Фрумкин Г. М. Сценарное мастерство – М.: Гаудеамус, 2011. – 224 с.
65. Фрумкин Г. М. Телевизионная режиссура. Введение в профессию.– М.: Академический проект, 2009. – 144 с.
66. Шампандар А. Дж. Искусственный интеллект в компьютерных играх. – М.: «Вильямс», 2007. – 768 с.
67. Шариков А.В. Медиаобразование: мировой и отечественный опыт. – М.: Изд-во Академии педагогических наук, 1990.
68. Шмідт Ян. Нова мережа: Ознаки, практики і наслідки веб 2.0: Посібник для вузів / Пер. з нім. В. Климченко; за заг. ред. В. Іванова. – Київ: Центр Вільної Преси, 2013. – 284 с.
69. Шнайдер В. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / Вольф Шнайдер, Пауль-Йозеф Рауе; [пер. з нім. В. Климченко; за заг. ред. В. Іванова]. – Київ : Центр Вільної Преси : Акад. вільної преси, 2014. – 357 с.
70. Щербаченко Т. Як не заблукати в павутині – Львів: Видавництво Старого Лева, 2013. – 104 с.
71. Як створити сучасну шкільну газету. Навчальний модуль. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 75 с.